

אין לסמוך למעשה ללא שאלת חכם

משפט יצחק

העלון לעידוד משפט התורה יו"ל ע"י מכון "האמת והשלום"

פרשת וארא – תשפ"ד / גליון מס' 25 /

הבאת אביו הגוסס לבניין שיש בו כהנים

חתונה עם גרושת שכנו – אשה המזמרת וקולה נשמעת לשכנים

י.ד. גרונברגר

שאלה:

ולכא' מצאנו את ההיפך, בגמ' ב"ב כא. למדנו ששכן יכול לעכב על שכנו מללמד תינוקות בתוך ביתו, ואפילו אם בא ללמד תורה יכול שכנו לעכב עליו ולומר שאינו יכול לישון מפני קול הנכנסים ויוצאים והתינוקות. ורק מפני תקנת יהושע בן גמלא כהן גדול שראה שמי שאין לו אב אינו לומד תורה והתקין שיהיו קובעים מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר אינו יכול לעכב. ומזה למדנו שאין במעשה המצוה להחזיר לגרוס נזק לשכן. ומי שירצה לקיים מצוות (כמו שבאמת כל יהודי רוצה לקיים ע' רמב"ם גירושין פ"ב ה"כ) יעשה זאת כשלא מזיק לשכן, אא"כ כבר נהגו כגון בניית סוכות במוצאי יוה"כ בשעות מאוחרות בלילה אע"פ שמפריעה לשכנים לישון כמו שמשמע מהרמ"א בשו"ע או"ח ס' תרכה. וא"כ לא נראה טענת ראובן שמפני שרוצה לקיים מצוות כיבוד אב יכול להביא את אביו לביתו, שאין בקיום מצוה היתר להזיק (ולגבי מה שכתב הרמ"א באו"ח ס' תרצה' סעי' שמי שמזיק בפורים פטור אין עניינו לכאן, וכבר כתבנו תשובה על זה בשנים קודמות).

ואע"ג שמבואר בשו"ע חו"מ ס' קנו סעיף ג' שכל דבר מצוה אין השכנים יכולים לעכב פשוט הוא שזהו דוקא במצוה המוטלת על הכלל ולא במצוות הפרט, וכ"כ בשו"ת חת"ס חו"מ ס' צב.

עוד מצאנו בגמ' (מגילה כו:) "ההוא בי כנישתא דיהודאי רומאי דהוה פתיח לההוא אידרונא (חדר), דהוה מחית ביה מת, והוה בעו כהני למיעל לצלויי התם. אתו אמרו ליה לרבא, אמר להו: דלו תיבותא, אותבוה, דהוה ליה כלי עץ העשוי לנחת, וכלי עץ העשוי לנחת - אינו מקבל טומאה, וחוצץ בפני הטומאה. אמרו ליה רבנן לרבא: והא זמנין דמטלטלי ליה כי מנח ספר תורה עלויה, והוה ליה מיטלטלא מלא וריקם! - אי הכי לא אפשר". הרי להדיא שרבה לא צווה להוציא את המת מהחדר בכדי שיבאו הכהנים אלא כי שאם לא ישימו דבר החוצץ מפני הטומאה אין שום פתרון ויצטרכו הכהנים להתפלל במקום אחר.

וכן ראיתי ברבנו המהרי"ל (שו"ת ס' סה) שהביא ראיה זו במקרה שלו, שם דן האם הכהנים יכולים לכופ את יורשי המת להוציא את המת מהבית בכדי שייכנסו הם לביתם, ז"ל: "ולענין גוף השאלה אם יכול להכריח יורשי המת לשאת אותו חוצה כדי שיחזור הכהן לביתו, נראה דתליא במנהגא. אם רגילים לישא שאר המתים מיד אחר פטירתם לבית הטהרה, ה"י יכול לכופן אבל אי רגילין להשהותם משום כבודם לשמוע עליו רבים, כלומר עד שיבאו רבים ויתעסקו עמו א"י לטהרו בביתו, א"כ היכן מצינו לכופן לזלזל בו נגד המנהג. ולא שייך הכא על המזיק להרחיק את עצמו דאנוס הוא דהואיל ונהוג נהוג". ובהמשך דבריו הביא

מעשה כואב היה ברמה ג' בבית שמש ופנו אלנו לקבל חוות דעת בעלי בתים בנושא.

מעשה בראובן שיש לו אב זקן שחולה במחלה קשה, לאחר טיפולים ותקופה ארוכה בבית החולים קבעו הרופאים שלפי קוצר ידיעתם בדרכי הטבע אין לאביו אלא מספר חודשים לפני שישבוק חיים לכלל ישראל.

לאחר שהתייעץ ראובן עם אחיו ובני ביתו החליטו כולם פה אחד שעדיף שאביהם יאריך ימים עם המשפחה בבית ראובן במקום שישאר בבית החולים עם צוות הרופאים ואנשים זרים. הרופאים אמרו שהדבר כרוך בהבאת מכשירים מסוימים אשר חיי אביו תלויים בהם אבל ההסכמה הייתה שבכל מקרה יביאו את האבא לביתם עד אריכות ימיו.

והנה שכנו הרב שמעון קהאן שמע את הדברים וייחרד חרדה גדולה מאוד. פנה הרב קהאן לראובן ואמר: "הנני משתתף בצערך ובאמת יש כאן מקרה כואב, אמנם ידוע לך שאני מצאצאיו של אהרן הכהן ויש לי בביתי ארבעה בנים זכרים שטרם נשאו, ואיך תביא לבניין שלנו אדם גוסס המחכה לאריכות ימים, הרי אביך יכול לבוא לביה"ד של מעלה בכל עת ונמצאנו אני ובני חטאים וטמאים לשם בטומאת מת החמורה האסורה לנו! אינני מסכים שתביא את אביך לכאן, נוסף לזה יש איסור לכהן להיטמא לגוסס".

ראובן מנגד אמר: "אף אני משתתף בצערך אמנם אני מביא את אבא שלי לכאן ואין על מה לדבר, יש לי מצוות כיבוד אב ועלי לקיימה כדבעי".

והתעצמו שניהם בדין זה אומר בכה וזה אומר בכה, ומאחר ושניהם כוונתם לשם שמים לקיים מצוות השם באנו בזאת לבאר מה הדין במקרה זה ועוד דינים המסתעפים ממנו:

תשובה:

האם איסורי התורה כגון טומאה לכהנים מוגדרים כ'נזק' דיניי שכינים: ראשית עלינו לברר האם כלל טומאת כהנים נחשב לנזק או שכל מה שלמדנו בפ"ב דמסכת בבא בתרא לגבי נזקי שכנים הוא רק בנזקי הגוף והרכוש כגון שמזיק לכותלו של חברו ע"י אש ומים או שמזיק לגופו ע"י עשן וצפצוף הציפורים וכדומה, אבל נזק רוחני לא שמענו ששכן המזיק את הרוחניות של השני יהיה חייב להרחיק.

ושמעי' אומרים שמפני שהמת נמצא ברשותו הוא חייב להוציא כיון שמוזק לאחרים. אולם ליבי לא כן ידמה (והארכנו בזה בתשובה אחרת על אש שפגל בחצירו מאליו וכוונתו לא כיבה והיזק), דמאיזה דין אפשר לייבוי, הרי זהו אונס שבא מהשמים כמי"ש המהרי"ל והט"ז ואין זה מתייחס אליהו רק מפני שהוא ברשותו. ואין לו דומה אלל מה שמבואר בדברי הרמ"א חו"מ ס' קנה סעיף מד' שאחד שיש לו חורבה אצל חברו ודרכה באים גנבים אצל חברו אין בעל החורבה צריך לגדור ולמנוע בניסת הגנבים מפני שאין זה גיריה דיליה ואין זה מתייחס אליו, וגם אם יבאו גנבים ויגנבו את השכן פטור הוא מלשלם דלא גרע מפורץ דגר בפני הבמת חברו (בי"ק נה: חו"מ סצו) שפטור. וכי' שם השי"ך הגר"א והנתיבות שאפילו גרמא לא הוי כיון שאינם ממונו ולא באו מכחו. וכל מה שדברו הפוסקים שהוא 'גיריה דיליה' הכוונה לומר שהוא **גיריה של המה עצמו** אבל פטוט שאין לו גיריה של הקרובים וא"א לחייב אותם להוציא את המת רק מפני שהוא ברשותם כיון שלא הם הניחוהו. ועוד ראייה ליסוד זה ממשי"כ הרמ"א (**קנה סעי' ה'**) שאם באים גשמים לעלייה ויורדים לבית אין בעל העלייה חייב לתקן את המעויבה אלא על הניזק הנציל לעצמו, וכי' שם הב"ח והשי"ך שכוין שלא באו המים בפשיעתו או עליו חוב. וה"ה בידור בה.

ולא נעלם מעיני דברי הערור **ש"ס"ק לח' והחז"א** (ב"ב א' סק"ג) שכתבו שבמקרה הנ"ל לכי"ע חייב בעל החורבה לגדור ולא חתוק אלא לעניין תשלום הנזק. אלא שאף לדבריהם אין חיוב זה אלא למצד "כופין כן העיר זא"ז" לבנות בית שער וכו' והוא ממני ששכחתי היזקא, אבל כאן לא שייך לומר שיכח היזקא מאחר ואין זה מתייחס לקרובים כלל, כנ"ל. ועוד, שפשוטו הראשונים, הרמ"א השי"ד והגר"א משמע שלא כדבריהם ואי"א לחייב לגדור ממני זה.

להביא גוסס לביתו של הכהן: הנה נתבאר לעיל שכל נידון המהרי"ל הוא האם אפשר לחייב את הקרובים לאפשר את הוצאת המת לטובת הכהנים, ובזה כתב שכיון שיש משום בזיון המת אי"א לחייב אי"כ יש מנהג. וטעם המהרי"ל הוא מפני שהוא **אנוס** ולא אינך לומר שעל המזיק להרחיק (ודנו הפוסקים האם הכוונה אנוס מפני המנהג או אנוס מפני שמת בדי' שמים) אבל מי"מ לא שמענו שיהיה **מוותר לאדם להביא לביתו** שם ולומר לכהנים שהם ירחיקו את עצמם.

וכן נראה מדברי הפוסקים הני"ל שטומאת מות הוי גייריה של המת ואי"כ המביאו למקום שמאחיל על כהנים לוקח את החץ וזורק על הכהנים ואסור לעשות כן. ונמצא שאסור לאדם להכניס מת למקום שנמצאים של כהנים. ופשוט.

גוסס, חי או מת: אמנם יש לבאר מה הדין להביא גוסס שעדיין לא מת. והיה נ"ל שאסור, שהרי למדנו בגמ' (גיטין כה). 'רוב גוססים למית' וא"כ כיון שלענין איסורים הולכים אחר הרוב אסור לאדם לטמא כהנים ע"י הבאת גוסס, אלא שלכא' לגבי דיני שכנים 'אין הולכים בממון אחר הרוב' ויכול ראובן לומר שאביי **מצד דיני ממונות נחשב כחי** אע"פ שלענין איסורים נחשב ע"פ הרוב **מת**.

אלא שאיתא להדיא במסכת שמחות (פ"א) 'הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו'. ושני המאמרים האלו נראים סותרים זא"ז, ומצאתי במהר"ם מרוטנבורג הובאה בבי"ס יו"ד שלט' שכ' שכל זמן שהוא לפנינו הרי הוא כחי לכל דבריו ומשי"ה אין מעצימים את עיניו ולא גוגעים בו וכי' כמבואר שם, אבל אם אינו לפנינו חוששים שמת כבר ומשי"ה פסק שם סעיף ב' שאם אמרו לאדם שראו אותו עוסק כבר ג' ימים צריך להתאבל עליו.

אבל אין תירוץ זה מספיק, שהרי מבואר בתוס' (יבמות קכ: ד"ה למימרא) שגוסס אין מעידים עליו שמת להתיר את אשתו וע"כ שלענין אבילות שאני, וכתבו האחרונים ביו"ד שלט' שאין לאשה להתאבל על בעלה שהיה גוסס לפני ג' ימים שלא יבאו להתירה להינשא לאחר, וע"כ שהוא דין באבילות דוקא. ואולי יש לומר טעם כפי **שביאר רבנו האר"י בשער המצות פרשת ויחי** שמצות האבלות היא תועלת לאור המקיף שבשמת הנפטר ורצו חכמים להועיל למת במקום שאין בזה חשש איסור והיתר אשת איש כמלא.

והאמת שחז"ל דברו מפורש על דין כהן וגוסס, בגמ' **נזיר (מג.)**: "ת"ר: להחלו - עד שעה שימות, רבי אומר: במותם יטמא - עד שימות. מאי ביניהו? אמר ר' יוחנן: שמעונו דורשין איכא ביניהו, ר"ל אמר: גוסס איכא ביניהו? למאן דאמר מלהלחו - אפילו גוסס, למי"ד במותם - עד שימות איין, גוסס לא. "וכי שם רש"י (ואו המפרש לפי מהלך הדעות) "גוסס איכא ביניהו - דלמאן דמשמע ליה מלהלחו אפילו בגוסס קאי בלא יחלת דכיון שהוא גוסס סופו להיות חלל דק"ל (גיטין דף כח) רוב גוססין יחלתו וקאמר דלא יחל כו' ולמאן דמשמע ליה מבמות עד שימות אינו עובר בלא יטמא לא כחל כו' ולא נזיר אבל גוסס לית לו בה".

ראייה זו וכו' שא"א להעמיד את הגמ' ביום שבת ומפני כן לא טלטלו את המת שהרי אפשר לטלטל מת מפני כבוד החיים ע"י ככר או תינוק (ובבמ"א ס' שי"א ס"יק י"ד הביא שהג"מ חולק על ההיתר הזה לענין שבת וכן המנהג שלא מטלטלים מת מפני כבוד החיים).

והנני אשתומם כשעה חדא על ראיית המהרי"ל מהגמ' הנ"ל ולא זכיתי להבינה. חדא שרש"י פירש שם ש'אידרונא' הוא חדר מיוחד שמשמשים בו את המת, וא"כ מה ראייה יש מזה שלא הוציאוהו ממקומו המיוחד לנידון המהרי"ל שהיה מוטל בבית, וגם הכהן היה רוצה להיכנס **לביתו של עצמו** ולא לבית הכנסת כמו שהוא בגמ'. ועוד ששם בגמ' מי יימר שהיה מת יהודי דילמא היה מת גוי לשיטת רבנן שגוי מטמא באהל (וכן הסכימו הפוסק' **י"ד שעב סע"ב**) וממילא לא היה אפשר להוציאו כלל מפני אימת הגוים. וצ"ע.

אלא שדברי המהרי"ל הובאו להלכה בדברי הרמ"א בשני מקומות בשו"ע או"ח שא' סע"ב, יו"ד שעא' סע"ד. באו"ח כ' הרמ"א שמותר לטלטל מת ע"י גוי לצורך כהנים היינו שיתפללו דהוי שבות דשבות לצורך מצווה. וביו"ד כ' בזה"ל: "הכהנים אינו יכולין לכוף לקרובי המת שיוציאו המת ממקומו כדי שהם יהיו רשאים ליכנס לביתם, אם לא במקום שדרך להוציא כל המתים".

והנה דברי המהרי"ל אינם ברורים שבי' שלחייב את הקרובים להוציא את המת **תליא במנהגה** שאם רגילים להוציא יכולים לכוף ואם אינם רגילים להוציא אינם יכולים לכוף, ואי"כ קשיא סתמא אסתמא ומה הדין כשאין מנהג. ומהמשך דבריו שבי' ו'לא שייך הכא על המזיק להרחיק דאנוס הוא דהואיל ונהוג נהוג' משמע קצת שא"צ להרחיק מפני שהאנוס הוא עשה את הנזק בעצמו, אבל שקשה קצת משמע שהאנוס הוא המנהג, ובודאי יש טעות סופר בדברי רוצ"י.

מכל מקום נמצאנו למדים שדעת המהר"י"ל והרמ"א הלכה שהיו **של טומאת מת לכהנים הוא היזק ממש בדיני שנים** ושייך בזה לומר על המזיק להרחיק, אילוץ במקום שהוא אנוס. זאת ועוד, שגם ס"ל **שהוא נזק בגיריה דיליה והיה שייך בזה לומר שעל המזיק להרחיק**.

וב"כ להדיא **הב"ח** ביו"ד סו"ס שעא' שעל המזיק להרחיק את עצמו (וכוונתו דזה הוי גיריה דיליה) אלא **שמשום כבוד הבריות א"א לחייב את הקרובים להוציא**, ועל כן חידש שבנפל שלא שייך בו כבוד המת כמבאר בפוסקים אפשר לכתוף על הקרובים להוציא בכדי שיכנסו תחתיהם בביתם. והסכים עמו השו"ע.

מי צריך להרחיק: אלא שקשה לי טובא בדין הזה, איך שייך לחייב את הקרובים להרחיק את המת, האם הקרובים הם המזיקים? האם הם הרגוהו בידיהם? האם מת קניין יש בו בכדי לומר שעל הקרובים להרחיקו כממונו המזיק? הרי המת הוא המזיק את הכהנים והמת הוא ברשות עצמו ולא שייך בעלות על מת, ומה גם שמת אסור בהנאה (יו"ד סי' שמט') ולא שייך בגופו ריוחה, אלא שיש חיוב על הקרובים לקבור אבל אין זה עניין שנתיב אותם להוציא אותם המת מפני שהוא זקוק לכהנים. לאור זאת אם יאמרו הקרובים לכהנים יאנו לא נוציא את המת מהבית ואם אתם רוצים תכנסו אתם ותוציאו מי מעכב בעדם ולמה רק בגלל שהם יורשים את המת מוטל עליהם להרחיק את נזקיו, הגע בעצמך שהמת השאיר את כל הכסף לשכן, האם נאמר מעתה שיעל השכן להוציאו מפני שהוא מזיק?

ומפני חומר הקושיא נ"ל שבאמת כל הנידון במהרי"ל הוא **כאשר הכהנים רוצים לשכור אדם שיוציא את המת** מהבית אם הקרובים יכולים לעכב או לא. וכן משמע ב**ט"ז בסימן שעב ס"ק יא'**. וביאר כן כוונת המהרי"ל.

ובט"ז שם הקשה עוד על המהר"ל, שהרי המת היו נזק דממילא ודומה לנוטע אילן סמוך לבורו של חברו שכיון שהשורשים באים לאחר מכן אינם גיריה דיליה והיה כאן שמשמעים המיתווה (ולאו דוקא, והיה אם הרגוהו אירא הרוצח חייב להרחיק את המת מהכהנים) ולא שייך לומר שהיו גיריה דיליה לחייב את הקרובים להוציא, ע"כ. ולפי מה שכתבנו לעיל אפילו אם היה גיריה דיליה (כפי מה ששמעו מהמהר"ל עצמו) אי"א לחייב את הקרובים שהרי אין להם שום קשר לנזק שהמת עושה. ועיי' עוד בט"ז שם התקשה בדברי המהר"ל כעין מה שהקשנו בתחילה.

טומאת מת אין עליהם איסור להוסיף טומאה על עצמם. ואע"פ שלא קי"ל כהראב"ד ופשוט שאסור לכהן להיכנס לבתי חולים וכדומה שבוודאי יש שם טומאה, מ"מ יש לצרף דעת הראב"ד לספק (וע' פת"ש סי' שש סק"ט), ובצירוף דעת הש"ך (י"ד סי' שעי' ב') שסובר שדוקא אהל המת עצמו הוא מדאורייתא אבל אהלים הסמוכים לאהל המת אינם אלא מדרבנן, ואע"פ ששפכו הפוסקים על הש"ך סוללה וחלקו עליו בתוקף, האחרונים מצרפים את דעתו למחצה לשליש ולרביע.

וא"כ נמצא שיש לנו את דעת הר"ן שמותר לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס, ודעת הראב"ד שכהן טמא אפילו להיטמא אין איסור (לכה"פ לפי המל"מ פ"ג דנזיר) ודעת הש"ך שטומאה בבית הסמוך לאהל המת אינו אלא מדרבנן, וא"כ בדרבנן בוודאי ששומעים להקל ויכול ראובן לומר 'קים לי כהני פוסקים' ויביא את אביו גוסס לביתו.

להפסיק בפני הטומאה: אבל מ"מ נ"ל פשוט שאם ראובן טוען שיעשה הפסק בין המקום בו יימצא אביו לבין שאר חדרי הבית, וממילא הטומאה לא תעבור לפרוזדור הבניין ולבית של הרב קהאן א"ל לעכב בעדו. ועוד נראה שיש עליו חיוב לעשות כן מאחר ורוב גוססים למיתה נמצא שבכל עת יכול הוא להזיק את הכהן בהזיק של איסור דאורייתא (בלי הצירופים הנ"ל). ואף במקרה שבהבאת הגוסס יהיה לכהן טרחה שיצטרך לצאת מביתו לזמן קצר עד שיגיע החולה לביתו של ראובן או יצטרך להיסגר בתוך ביתו, מכיון שהוא דבר מצוי שאדם נסגר בתוך ביתו לזמן מה נ"ל שאפשר לחייב את הכהן להישאר בביתו כמה דקות בדלת סגורה עד שיביאו את אביו הגוסס, והוא בכלל דברי המהרש"ם סי' תסב.

אם יש חשש טירוף הדעת: עוד צד להקל הוא שאם יש חשש שע"י העיכוב שמעכבים את אביו לבוא לביתו יטרף דעתו ויחמיר מצבו של הגוסס פשוט שאפשר להתיר לראובן להביא את אביו לכאן נגד רצון הכהן, דומה למה שהביא הפת"ש (יו"ד סי' שעי' סק"א) שאם יש רופא כהן אפילו באדם שכבר מת אם הרגישו בו ספק הזזת איבר ואולי יש ס"ס שהרופא יחזיר אותו לחיים מותר לרופא הכהן לבוא לבדוקו, וכ"כ כאן שהגוסס 'הרי הוא כחי לכל דבריו' להיסגר כהן זה להחיותו. ואולי שייך לדרוש תשלום כל שהו על זה מדין 'אסור להציל את עצמו בממון חברו' ללא תשלום המבואר בב"ק (ס ע"ב). אבל מכיון שהדרך הוא שהאדם נסגר בתוך ביתו לזמן קצר ה"ה כאן שאין הכהן יכול לדרוש תשלום ואם יש חשש להחמרת מצב הגוסס יש להביאו מיד לבית ראובן בנו אף מבלי להודיע לכהן אם אי אפשר בכך.

גדר גוסס: אמנם לאחר עיון נ"ל שכל הנ"ל אינו רלוונטי למקרה דנן, שהרי מבואר (יו"ד סי' שלט) שגוסס אסור לגעת בו ולעצום עיניו ויש בזה חשש רציחה, וע"כ שלא מדובר על אדם שחי ע"י מכוונות רפואיות מתקדמות וכדומה, שאדם כזה הגם שאילולי מכוונות אלו היה כבר מת מ"מ הרי עתה הוא חי ויכולים לגעת בו ולפעמים אפילו לדבר אתו, וא"כ אין הוא בגדר גוסס. עוד כי הפוסקים שגדר גוסס הוא אדם שהתחיל בו תהליך המיתה [אע"פ שאינו וודאי שימות אלא שע"פ רוב הוא כן], וא"כ אדם כנ"ל פשוט שבכוונת מכוונות אלו עדיין לא התחיל בו הליך המיתה, ולא גרע מאדם טריפה שאע"פ שבוודאי ימות מ"מ מותר לגעת בו, וע' בשו"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' תנא'.

ואח"כ הגיע לידי ספר משמרת הכהנים של הגר"י כהן שהעמיק הרחב בענייני טומאת כהנים טובא בכל פרטי פרטים של ההלכות, וכי שם פ"ד הערה יא שתלוי זה בטעם שאסור הכהן להיטמא לגוסס, אם הוא מפני חשש מיתה או מפני תחילת מיתה, ולמ"ד תחילת מיתה יהיה אסור גם בחי ע"י מכוונות, עוד הביא שם בשם הגר"נ קרליץ שאסור לכהן להיטמא גם בכה"ג. אמנם לענ"ד קשה לומר כן שהרי אדם זה לא התחיל בו עדיין הליך המיתה וחז"ל ביארו שכל מי שגוסס אסור לגעת בו, וא"כ יש ללמוד גם להיפך שכל אדם שע"פ הרופאים אפשר לגעת בו ללא חשש כלל ובפרט כאשר באמת נוגעים בו ומחברים אליו מכשירים וכדומה הרי שאין אדם זה גוסס ומותר לכהן להיכנס לאהל, ובפרט לפי הגדרת התשובות והנהגות שהבאנו לעיל.

אמנם מאחר ולדעת הרופאים אביו ימות בזמן קרוב בוודאי שעליו לדואג שהטומאה לא תעבור לביתו של הכהן שחוששים לדבריהם לחומרא כמבואר בפת"ש יו"ד קפז' ואה"ע סי' פב' וכן גבי יה"כ באו"ח תרי"ח ופשוט, ומאחר והוא זה שמביא לבניין אדם שבוודאי ייטמא את הכהנים בזמן קרוב, עליו להסיר כל ספק איסור.

ולמעשה נפסק בשו"ע יו"ד סי' שעי': אסור (לכהן) ליכנס לבית שיש בו גוסס. וכי שם הרמ"א: 'ויש מתירין, וטוב להחמיר'. ולשון הרא"ש (קיצור פסקי שמוחות סי' ט) 'הכהן מוזהר על הגוסס', וביאר הש"ך: 'אע"פ שטומאה אין כאן חילול של כהן'. ובי"ח כי שאין מקום להקל כלל ואסור מן הדין לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס. ואיסורו מדאורייתא כמ"ש הפוסקים.

ומזה משמע שאסור להביא גוסס במקום שיש בו כהן, שהרי אם אסור לכהן להיכנס גם אסור להביא גוסס לכאן דמאי שנא. ואע"פ שהש"ך (סי' שעי' סק"ד) כי שיש לדייק שאסור לכהן להיכנס אבל א"צ לצאת מבית שיש בו גוסס, מ"מ לא מבואר מדבריו אם מותר להביא גוסס לבית שיש בו כהן, ומסברא אסור.

איסור רק לכהנים: ופשוט שא"ל לראובן לטעון שאין בגוסס נזק שהרי למי שאינו כהן אין הדבר מזיק, שלא גרע כהן מאסטניס כמו ר' יוסף שפסק (ב"ב כג.) שבשבילו לכלוך העופות הוא כקוטרא ובית הכסא מפני היותו אסטניס, ואע"פ שהרא"ש והתוס' כתבו שם שדוקא באדם שהוא ידוע שהוא אסטניס נאמר דין זה, מ"מ כל כהן ידוע שהקב"ה עשהו 'אסטניס' אצל טומאת מת, וכמ"ש השו"ע חו"מ סי' קנה סעיף לט'.

כשדיני ממונות דיני איסור והיתר נפגשים: אמנם מה שהסתפקתי הוא שמאחר ויש לנו את דעת הר"ן (הוא הדעה המתרת בשו"ע לעיל – וגם הרמב"ם והר"י משמע שפסקו כן) שכתב להדיא שמותר לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס וכן פסק הרמ"א מעיקר הדין א"כ לענין דיני ממונות למה לא יוכל ראובן לומר 'קים לי כהר"ן ואני אביא לכאן אבי הגוסס ועליך להוכיח שיש כאן איסור שאתה המוציא'. ולכא' היה נ"ל ששייך זה למה שנחלקו הרמב"ם והרא"ש לגבי ספיא דדינא האם צריך להרחיק את הנזק כגון אם צריך גם לסוד בסיד את בורו או שסגי בהרחקה ששאר בספק בבמ' והרמב"ם (שכנים פ"ט) פסק לחומרא והרא"ש (שם) לקולא. וכי המ"מ שסברת הרמב"ם הוא שמספק אין לו להזיק לחברו, והרא"ש כי לקולא וביאר הגר"א (סי' קנה סק"ח) שאע"פ שמדאורייתא אסור להזיק מ"מ כיון דמילי דממונו הוא אזלינן לקולא. וכן לענין מציאה בספק אם צריך ליטול ולהכריז פסק הרא"ש שחייב ליטול ולהכריז והרמב"ם כי שלא יטול ואם נטל לא יכריז (שו"ע חו"מ סי' רס סעי' ז).

אלא שבאמת אין זה דומה, שבין לענין הרחקת נזיקים בין לענין מציאה אע"פ שיש בזה איסורא מ"מ הוא איסורא שקשור לממון בעצם העניין ובה שייך לומר שבממון שייך מחילה והוא יותר קל מאיסור משא"כ במקרה דנן שאנו דנים האם יש חילול במה שהכהן נכנס אל הגוסס או שאין בזה חילול והוא איסור שאינו קשור לממון, אלא שבמקרה דנן באופן מיקרי הוא קשור לדיני ממונות. וא"כ נראה שחזר הכלל שספיא דאיסורא דאורייתא לחומרא וכיון שגם ישראל הוזהרו שלא לטמא הכהן לכה"פ מדין 'לפני עור' (והרבה זמן הנני מסתפק בלשון השו"ע יו"ד סימן שע"ג שצ"א שהגדולים מוזהרים על הקטנים, האם הכוונה גם על גדולי ישראל או דוקא גדולי כהנים, ולא מצאתי הכרע בדבר וגם לא חיפשתי היטב) ממילא חייב ראובן להחמיר ולהכריז שיש בזה נזק לכהן, וכיון שפסק המהר"ל לעיל שהיו גיריה דיליה ממילה אסור לראובן להביא את אביו הגוסס לביתו.

עוד ראיתי בתה"ד סי' רנד' (הובא בשו"ת יהודה יעלה סי' רסד') שכי' לגבי פדיון הבן שהוא ממונה ואיסורא שאין יכול לומר 'קים לי' כיון שיש בו איסור ואיסורא דאורייתא לחומרא חייב להחמיר ולפדות. וכ"כ בנידון דידן שאין האיסור קשור לממון כלל.

ולאחר זמן שבח לא-ל ראיתי שכסברא זאת ממש כי הכנה"ג (חו"מ הגה"ט סקפ"ו) שא"ל לומר 'קים לי' במקום שאין קשר בין האיסור לממון וכ"כ לעשות מעשה ע"י האיסור, ז"ל שם: 'ואף על גב דממילא דאיכא איסורא וממונה פלוגתא דרבנות היא אי מצי למי' קים לי, כמו שכתבתי באורך בטור זה סי' כ"ה בהנהגות בית יוסף בכללי הקים לי אות ס"ו, נ"ל דהכא כ"ע מודו דהוי מילתא דאיסורא ולא פתיך בהדי דררא דממונה. דע"כ לא פליגי הנהו רבנות אם יכול לומר קים לי היכא דאיכא איסורא וממונה אלא היכא שזוכה בממון בטענת הקים לי, אבל בנידון דידן דאפילו למ"ד בדבר דאית ביה איסור וממון יכול המוחזק לומר קים לי, היינו דוקא בשב ואל תעשה שהאיסור נעשה מאליה כגון רבית ואונאה וכדומה להם, אבל לעשות האיסור בקום עשה דומיא דנידון שלנו אינו יכול לומר קים לי אפילו דאית ביה ממונה. וכ"כ עוד הכנה"ג חו"מ סי' סז בטוען 'קים לי' שנוהג שביעית כדי לשמט ממון, וכן בסימן קנה בטוען 'קים לי' כדי לא להרחיק ריח רע מבית הכנסת'.

צדדים לקהל מדין טומאת כהנים: אלא שתקוות ראובן לא תאבד לעד. שהרי ע"פ דברי הראב"ד (פ"ה נזירות הי"ז) שכי' שאין איסור לכהן טמא לחזור ולהיטמא למת אחר. ולפ"ז כהנים בזמן הזה שכבר הם טמאים

יכול אדם לומר 'קים לי' כיון שאין 'קים לי' באיסורים.
י. יכולים השכנים לעכב על אשה המזמרת שירים בקולי קולות בתוך ביתה מצד 'קול באשה ערוה' על אף שיכולים לסתום את אזנם. והאמת והשלום אהבו

להתחתן עם גרושת שכנו : ולפי הנ"ל השבתי גם לאדם שבא עם שאלה, שלפני זמן קצר נודע לו ששכנו המתגורר באותה קומה בבניין רוצה להתחתן עם גרושתו [של השואל]. והרי למדנו **באה"ע ס' קיט סעיף ז'** שאסור לדור באותו מבוי עם גרושתו. וא"כ הוא רוצה לחייב את השכן או לעבור דירה או לבטל את הנשואים. ושכנו אומר שסוף סוף מצאה זיווג הגון וברצונו להביאה אל תוך ביתו וכן מצאנו אצל יצחק אבינו שהביא את רבקה לתוך ביתם ולא הלך למקום אחר, ואם הדבר מזיק לו שהוא יעבור דירה.

ומאחר והתברר לעיל שזק רוחני הוא נזק גם בדיני שכנים ועוד נחשב גיריה דיליה, והלה רוצה להביא עליו חיצים שמזיקים אותו, על החתן המיועד לעבור דירה עם כלתו או יבטל את הנשואים. ואע"פ שכאן לא שייך מה שלמדנו בגמ' (סנהדרין כו.) טלטולא דגברא קשה מדאיתתיה, שהרי השאלה כאן מי משני הגברים חייב לעבור דירה, מ"מ הדין דין אמת. וכן ראיתי שבי **בשער המשפט חו"מ ס' קעא סק"ד**. והעיר לי חכם אחד שגם כאן שייך לומר 'טלטולא דגברא' שהרי הגרוש יכול לדחות את האשה מצד דין זה וממילא היא אינה יכולה לבוא להתגורר בבניין, ומה שע"ז הנשואים יתבטלו אין זה עניינו ועל החתן לדאוג לעצמו ולבת זוגו, ודבריו נכונים.

אשה המזמרת בתוך ביתה : ומכאן לדון על אשה המזמרת בתוך ביתה בקול גבוה והשכנים רוצים לעכב עליה מפני 'קול באשה ערוה'. מאחר ומבואר בגמ' ב"ב כג. שקול צפצוף העופות הוי נזק, ומבואר לעיל ע"פ המהרי"ל שזק רוחני שמיה נזק ממילא יכולים השכנים לעכב עליה ואם ברצונה לשיר שתבדד את החדר באופן שלא תצא הקול לחוץ.

ולמרות שראיתי בשו"ת שלמת חיים ס"ל שכי' שאינם יכולים לעכב שהרי באפשרותם לתת אצבע בתוך אזנם. לא זכיתי להבין דבריו כלל, האם ייעלה על הדעת שכל הבניין כולו יחייב להיות עם האצבע בתוך האוזן מפני אשה אחת. ובעיקר שיכולה היא לשיר בקול נמוך יותר או לבדד את החדר. ועוד כיון שהוי גיריה דיליה ועל המזיק להרחיק למה נחייב את האחרים להניח אצבע באזנם, וצ"ע, ובפרט שברכי יוסף כי באו"ח ס' ריז שקול אשה הוא איסור דאורייתא. ובפרט שכל עיקר של דיני שכנים בבניין היום אינו מדין שכנים אלא מדין שותפים ובשכונה חרדית בוודאי שעל דעת כן השתתפו, ויסוד חילוק זה מבואר בנתיבות ס' קסג'.

העולה לדינא:

- א. נזק רוחני שמיה נזק גם לגבי דיני שכנים, ואף נחשב לגיריה דיליה ברוב המקרים.
- ב. אסור לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס.
- ג. אסור להביא גוסס לבית שיש בו כהן.
- ד. מותר לראובן להביא את אביו אף אם הוא גוסס ממש לביתו נגד רצון כהני הבניין מהטעמים שהתבארו. בפרט במקרה דנן שאין אביו בגדר גוסס.
- ה. לכתחילה יש להודיע לכהן שייסגר בתוך ביתו לזמן קצר עד שיביאו את הגוסס.
- ו. על ראובן לבדד בצורה הלכתית את החדר שבמקרה ואביו ישבוק חיים לכל ישראל טומאת המת לא תצא מהחדר.
- ז. במידה ויש חשש להחמרת מצבו של החולה מפני עיכוב העברתו לבית בנו יש להעבירו מיד אף אם אי"א להודיע לכהן.
- ח. אדם שחיוו תלויים במכשירים רפואיים מתקדמים ובלעדיהם היה מת אינו בגדר גוסס.
- ט. הבא להתחתן עם גרושת שכנו, על החתן לעבור דירה עם אשתו החדשה, מאחר ואסור לגרוש וגרושתו לגור באותו מבוי.
- י. כשהדין נוגע גם לדיני ממונות גם לדיני איסור והיתר ואין הדינים קשורים זה לזה בעצם לא